

NOTĂ DE INFORMARE

Adresată: Domnului Cătălin BEJAN, director general, Administrația Națională a Penitenciarelor,
Domnului Mihai DIMA, director general, Direcția Națională de Probațiune,
Doamnei Alina RĂDOI, director, Direcția Elaborare Acte Normative,
Doamnei Doina ARMEAN, director, Direcția Resurse Umane,
Doamnei Laura IGNAT, director, Direcția Financiar Contabilitate

Spre știință: Doamnei Crina MORTEANU, consilier al ministrului justiției

Referitor: Desemnare reprezentanți în grupul de lucru pentru elaborarea calendarului măsurilor ce urmează a fi adoptate, pentru punerea în aplicare a Memorandumului privind Intenția CEDO de aplicare a procedurii hotărârii pilot în cauzele privind condițiile de detenție

La data de 19 ianuarie 2016, Guvernul a aprobat Memorandumul cu tema *Intenția CEDO de aplicare a procedurii hotărârii pilot în cauzele privind condițiile de detenție*, co-inițiat de Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne și avizat de Ministerul Finanțelor Publice (anexa).

Cea de-a doua propunere prevăzută de Memorandum constă în elaborarea de către MJ, MAI și MFP a unui calendar al măsurilor ce urmează a fi adoptate în acest domeniu, inclusiv proiecțiile în plan bugetar, în termen de 2 luni de la data aprobării Memorandumului și supunerea acestuia spre aprobare, Guvernului.

În acest context, va fi creat, prin ordin al ministrului justiției, un grup de lucru care să elaboreze Planul de măsuri aferent măsurii mai sus amintite, până la data de 22 februarie 2016. Propunerea MJ urmează a fi coroborată cu propunerile MAI și, ulterior, discutate și agreate cu MFP, astfel încât, la data de 16 martie 2016, Guvernul să fie în măsură să aprobe un document consolidat, agreat de MJ, MAI și MFP.

În consecință, vă adresăm rugămintea de a ne transmite numele și coordonatele persoanelor care vor face parte din grupul de lucru, până marți, 26 ianuarie 2016, astfel încât Ordinul de constituire să poată fi semnat miercuri, 27 ianuarie 2016, urmând ca prima reuniune a grupului să aibă loc vineri, 29 ianuarie 2016.

Cu stimă,

Ancă Stoica,
Director

GUVERNUL ROMÂNIEI
SECRETARIATUL GENERAL AL GUVERNULUI

NO b/36 10.7.
Data 19.01.2016

NR. 241/8.8.5/SSC
Data 19.01.2016

MINISTERUL JUSTIȚIEI

Doamnei ministru RALUCA ALEXANDRA PRUNĂ

Stimată doamnă ministru,

Vă comunicăm faptul că în ședința Guvernului din data de **19 ianuarie 2016** a fost aprobat **Memorandumul cu tema: Intenția Curții Europene a Drepturilor Omului de aplicare a procedurii hotărârii pilot în cauzele privind condițiile de detenție.**

Cu deosebită considerație,

SECRETAR GENERAL AL GUVERNULUI

SORIN SERGIU CHELMU

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE

Nr. L1/500

18 ianuarie 2016

Aprob,

Dacian Julien Cioloș
Prim-ministru

MEMORANDUM

Avizat: Anca Dana Dragu, ministrul finanțelor publice

De la: Petre Tobă, ministrul afacerilor interne

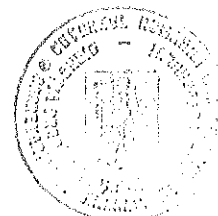
Raluca Alexandra Prună, ministrul justiției

Lazăr Comănescu, ministrul afacerilor externe

Tema: Intenția Curții Europene a Drepturilor Omului de aplicare a procedurii hotărârii pilot în cauzele privind condițiile de detenție

I. Considerații generale privind procedura hotărârii pilot și costurile determinate de aplicarea acesteia

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO sau Curtea) a solicitat în data de 18 septembrie 2015 Guvernului român să o informeze până la data de 12 noiembrie a.c. asupra poziției sale privind aplicarea procedurii hotărârii pilot în materia condițiilor materiale din penitenciare și centrele de reținere și arest preventiv.

Având în vedere că în perioada în care trebuia transmisă poziția României a intervenit schimbarea Guvernului, MAE a solicitat o amânare, care a fost acceptată de către CEDO, termenul fiind prorogată până la data de **20 ianuarie a.c.**

Procedura hotărârii pilot se aplică în situația în care pe rolul CEDO se află un număr semnificativ de cereri similare (în cazul României, pe rolul Curții sunt în prezent aproximativ 1000 de cereri privind condițiile de detenție, din care aproximativ 350 au fost comunicate în 2015 Guvernului român pentru observații.); în hotărârea pronunțată într-o astfel de procedură, Curtea menționează disfuncționalitățile incidente în plan național și fixează un termen (cuprins între 6 și 18 luni) în care Guvernul să implementeze măsurile necesare remedierii acestora.

În hotărârile pilot pronunțate împotriva altor state, Curtea a considerat că aceste măsuri trebuie să vizeze îmbunătățirea condițiilor materiale de detenție, reducerea populației carcerale, precum și introducerea unui recurs pentru remedierea în plan național a situațiilor de încălcare a drepturilor omului în această materie. Acest recurs trebuie să fie apt să remedieze pentru viitor încălcarea constatată dar și să despăgubească deținutul pentru perioada în care a fost cazat în condiții materiale improprii.

În consecință, din perspectiva costurilor financiare, în situația pronunțării unei hotărâri pilot, statul român trebuie ca în termenul stabilit de CEDO (maximum 18 luni) să efectueze investițiile necesare pentru îmbunătățirea condițiilor materiale de detenție (construirea de spații noi de detenție, reabilitarea spațiilor existente, etc), dar și să pună la dispoziția persoanelor care au suportat condiții improprii de detenție posibilitatea procedurală de a obține despăgubiri într-un quantum conform jurisprudenței CEDO. În condițiile în care în prezent numărul deținuților cazați în condiții care nu respectă standardul CEDO este important, este de așteptat ca reglementarea unui astfel de recurs să antreneze costuri semnificative pentru statul român deoarece ar fi aplicabil pentru fiecare perioadă în care condițiile ar fi necorespunzătoare, inclusiv pentru trecut (*anexa nr. 1 – Prognoza costurilor determinate de eventuala aplicare a procedurii pilot*).

II. Progresele înregistrate pe plan intern în domeniul condițiilor de detenție

Prima hotărâre CEDO pronunțată împotriva României în această materie datează din decembrie 2007 (*Bragadireanu*). În iulie 2012, Curtea a pronunțat o hotărâre semi-pilot în cauza *Iacov Stanciu* în care a reținut că, în pofida eforturilor autorităților române de a îmbunătăți situația, există o problemă structurală în acest domeniu; nu a acordat însă un termen pentru remedierea problemelor constatate.

Urmare hotărârii din cauza *Iacov Stanciu*, Guvernul a adoptat în cursul anului 2012 un memorandum prin care au fost aprobate principalele direcții de acțiune în vederea remedierii problemelor (s-au avut în vedere aspecte de legislație, de buget, de management, etc.).

La data de 1 februarie 2014, a intrat în vigoare un nou cadru legislativ (codul penal și codul de procedură penală) care, pe de o parte, a consolidat caracterul excepțional al privării de libertate ca măsură preventivă în cursul procesului penal, iar pe de altă parte a pus la dispoziția organelor judiciare mijloacele adecvate pentru aplicarea extinsă a măsurilor alternative la privarea de libertate (atât în ceea ce privește măsurile preventive, cât și în privința pedepselor cu privire de libertate).

Urmare a aplicării noilor instrumente procedurale, la mai puțin de 2 ani de la intrarea în vigoare a noii reglementări, datele statistice indică o scădere importantă a numărului de persoane intrate în custodia penitenciarelor și a centrelor de reținere și arest (cu titlu de exemplu, în 2013, în timpul urmăririi penale măsura arestării preventive a fost dispusă în 10.473 de cazuri, iar în 2014 cifra a scăzut la 7.147, inclusiv datorită aplicării măsurii arestului la domiciliu; în sistemul penitenciar, în perioada februarie 2013-februarie 2014 au intrat 15.536 persoane, în timp ce în perioada februarie 2014-februarie 2015 au intrat 12.415 persoane). Este de remarcat și faptul că, pentru prima dată de la înființarea serviciului de probațiune în România, numărul persoanelor aflate sub supravegherea acestuia este mai mare decât al celor aflate în detenție în penitenciare. În acest sens, la data de 15

octombrie 2015 în supravegherea serviciilor de probațiune se aflau 37.817 persoane în timp ce în sistemul penitenciar se aflau 28.313 persoane private de libertate (*anexa nr. 2 – Impactul reformei penale asupra numărului persoanelor private de libertate și a persoanelor aflate în custodia sistemului de probațiune*).

La cele prezentate mai sus se adaugă și extinderea competențelor judecătorului de supraveghere a privării de libertate, precum și constituirea în România a *Mecanismului național de prevenire a torturii în locurile de detenție, prin extinderea competențelor Avocatului Poporului*.

În plus, s-au luat măsuri susținute în vederea modernizării locurilor de detenție și a extinderii capacității de cazare, în vederea respectării standardelor internaționale în ceea ce privește suprafața minimă de 4 m² pentru un deținut. Cu titlu de exemplu, în perioada 2012 – 2014, în sistemul penitenciar, s-au dat în folosință un număr de 2622 de locuri prin lucrări de investiții, reparații curente și capitale, iar pentru anul 2015 au fost începute lucrări de amenajare a 484 noi locuri de detenție.

Cu titlu general, subliniem faptul că a existat o preocupare permanentă de asigurare a resurselor financiare. Astfel, în anul 2015 s-a suplimentat bugetul Administrației Naționale a Penitenciarelor cu suma de 60.631.000 lei, din care 7.600.000 lei au fost alocați pentru îmbunătățirea condițiilor de detenție și s-au adoptat două hotărâri de guvern privind finanțarea și achiziționarea studiilor de fezabilitate pentru construirea a două penitenciare. De asemenea, la nivelul centrelor de reținere și arest preventiv, în perioada 2012 - 2015 au fost realizate lucrări de reparații și investiții, în valoare totală de 5.212.240.000 lei (*anexa nr. 3 – Evoluția capacității de cazare; investiții care au condus la îmbunătățirea condițiilor generale de detenție*).

Nu în ultimul rând, s-au luat o serie de măsuri administrative de natură să determine maximizarea utilizării eficiente a resurselor actuale. În acest sens amintim măsura profilării penitenciarelor, acordarea unei atenții deosebite reinserției sociale a deținuților, prin elaborarea unui nou sistem de evaluare și planificare a executării pedepsei, creșterea participării deținuților la activități, folosirea recompensei cu permisiunea de ieșire din penitenciar, îmbunătățirea asistenței medicale, asigurarea exercitării unor drepturi ale deținuților peste standarde, instituirea în sistemul penitenciar și al centrelor de reținere și arest preventiv a unor sisteme de monitorizare a condițiilor de detenție, în special a gradului de suprapopulare în vederea efectuării unor transferuri, diminuarea perioadei în care persoanele arestate preventiv se află în custodia poliției (*anexa nr. 4 – Măsuri administrative*).

III. Propuneri privind poziția Guvernului României relativ la aplicarea procedurii hotărârii pilot în materia condițiilor materiale

Rezultatele indicate mai sus și detaliate în anexe dovedesc faptul că autoritățile române, conștiente fiind de necesitatea implementării măsurilor de reformă profundă, cu efecte pe termen mediu și lung, au efectuat demersuri în acest sens, care și-au dovedit deja eficiența, conducând pe de o parte la scăderea numărului persoanelor aflate în custodia sistemului penitenciar și de arest și, pe de altă parte, la creșterea numărului locurilor de detenție și îmbunătățirea condițiilor generale.

În ciuda acestor rezultate, deoarece alocările bugetare nu au permis remedierea tuturor problemelor legate de condițiile materiale, în prezent sistemul penitenciar se confruntă cu un deficit de peste 9500 de locuri de detenție, iar centrele de reținere și arestare preventivă, cu un deficit de peste 1100 locuri de detenție. În plus, este de subliniat că multe din aceste centre sunt situate la demisol, pentru îndeplinirea tuturor cerințelor minimale fiind necesară construirea unor noi centre (în principal în mun. București, unde se înregistrează cel mai mare deficit).

Prin urmare, nu se poate considera că problema condițiilor de detenție poate fi soluționată exclusiv prin continuarea demersurilor deja începute, fiind nevoie de un efort suplimentar, inclusiv în planul investițiilor în infrastructură și modernizare. În aceste condiții, apreciem că acoperirea deficitului de locuri de detenție este esențială pentru rezolvarea problemei supraaglomerării din

sistemul penitenciar, ținând seama de faptul că populația carcerală, după o scădere semnificativă înregistrată începând cu 1 februarie 2014, s-a menținut în ultimele luni la un nivel constant (în jur de 28.350 de deținuți).

În același timp, chiar dacă a fost atins obiectivul de orientare a unui mai mare număr de persoane către executarea unor pedepse alternative, necesită a fi reținut că aceste persoane sunt gestionate de 355 consilieri de probațiune, care înregistrează o încărcătură dublă sau triplă față de media din alte state europene (Marea Britanie deține o încărcătură de 13 persoane/consilier de probațiune, Belgia 45 persoane/consilier de probațiune, Estonia 30 persoane/consilier de probațiune, în timp ce în România un consilier de probațiune lucrează în medie cu peste 106 persoane condamnate). În acest sens este necesară consolidarea sistemului de probațiune în România, inclusiv prin suplimentarea numărului de posturi de consilieri de probațiune.

Ținând seama de aceste aspecte, dar și de costurile antrenate de aplicarea procedurii pilot, astfel cum au fost preliminar prognozate în anexa nr. 1, propunem ca Guvernul să nu accepte aplicarea procedurii hotărârii pilot, ci să transmită CEDO un document în care, pe de o parte, să se detalieze progresele înregistrate până în prezent, care îl îndreptătesc să considere că măsurile luate sunt de natură să conducă în viitor la soluționarea acestei probleme, iar pe de altă parte, care să exprime angajamentul ferm al României de îmbunătățire a condițiilor de detenție și de dezvoltare a măsurilor alternative.

Având în vedere că solicitarea CEDO față de România a intervenit la 3 ani după pronunțarea hotărârii semi-pilot pe același subiect, pentru a evita aplicarea procedurii pilot de către CEDO în ciuda opoziției autorităților naționale, considerăm că este important ca Guvernul României să elaboreze un calendar al măsurilor ce urmează a fi adoptate în acest domeniu, inclusiv în plan bugetar. Considerăm că, pentru a demonstra Curții seriozitatea demersului Guvernului, este important ca din acest calendar să rezulte asumarea unui interval de timp clar determinat și rezonabil pentru punerea în acord a condițiilor materiale de detenție cu standardul CEDO.

Estimăm că varianta neaplicării procedurii pilot, în schimbul asumării și ulterior a implementării unor măsuri suplimentare, este avantajoasă față de cea a pronunțării unei hotărâri pilot, având în vedere că astfel se evită fixarea unui termen scurt pentru adoptarea măsurilor și, în plus, se creează premisele ca reglementarea procedurii interne care să permită deținuților obținerea de despăgubiri să fie făcută într-un moment în care condițiile materiale de detenție îndeplinesc într-un procent semnificativ standardele CEDO (ceea va conduce la scăderea numărului cererilor admisibile și, implicit, la reducerea costurilor).

Având în vedere cele de mai sus, **propunem:**

- 1. Informarea CEDO cu privire la faptul că Guvernul nu consideră oportună aplicarea procedurii hotărârii pilot, subliniind progresele înregistrate în domeniu.**
- 2. Elaborarea de către MJ, MAI și MFP a unui calendar al măsurilor ce urmează a fi adoptate în acest domeniu, inclusiv proiecțiile în plan bugetar, în termen de 2 luni de la data aprobării prezentului memorandum, și supunerea acestuia spre aprobare Guvernului.**
- 3. Informarea CEDO cu privire la liniile generale cuprinse în calendarul ce va fi aprobat de Guvern.**

Anexa 1

Prognoza costurilor determinate de eventuala aplicare a procedurii pilot

În hotărârile pilot pronunțate împotriva altor state în materia condițiilor de detenție, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a obligat statele pârâte să ia măsurile necesare pentru:

- îmbunătățirea condițiilor materiale de detenție,
- reducerea populației carcerale,
- introducerea în dreptul național a unui recurs aflat la dispoziția deținuților, apt să remedieze pentru viitor condițiile materiale de detenție și să despăgubească deținutul pentru perioada în care a fost cazat în condiții materiale improprii.

Pentru implementarea acestor măsuri, CEDO a acordat statelor pârâte termene cuprinse între 6 și 18 luni.

În consecință, din perspectiva costurilor financiare, în situația pronunțării unei hotărâri pilot, statul român ar putea fi obligat ca într-un termen de maximum 18 luni să adopte un pachet de măsuri care să vizeze inclusiv următoarele aspecte:

- să efectueze investițiile necesare privind infrastructura și resursele umane pentru îmbunătățirea condițiilor materiale de detenție (construirea de spații noi de detenție, reabilitarea spațiilor existente, suplimentarea personalului etc)
- să pună la dispoziția deținuților posibilitatea procedurală de a obține despăgubiri într-un quantum conform jurisprudenței CEDO, pentru fiecare perioadă în care condițiile au fost necorespunzătoare, inclusiv pentru trecut.

I. Evaluarea nevoilor privind infrastructura și resursele umane

I.1. În sistemul penitenciar, în situația asigurării unei suprafețe de 4m²/deținut, standard impus de CEDO și CPT deficitul ajunge la peste 9500 de locuri de cazare.

Aducerea sistemului penitenciar în situația de a asigura fiecărui deținut o suprafață de 4m², precum și menținerea unui standard corespunzător al condițiilor de detenție, se poate realiza după cum urmează:

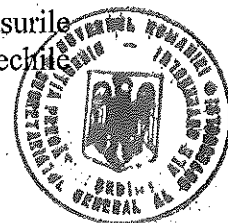
- prin amenajarea de noi locuri de cazare prin lucrări de investiții și reparații curente;
- prin reabilitarea de locuri de cazare prin finalizarea lucrărilor de reparații capitale.

Noile locuri de detenție ce vor fi date în folosință implică aplicarea regimului de detenție și asigurarea intervenției recuperative, în condiții de detenție care garantează respectarea demnității umane, facilitând responsabilizarea și reintegrarea în societate a deținuților, aceste activități determinând noi nevoi în domeniul resurselor umane.

I.2. În ceea ce privește centrele din subordinea MAI-IGPR, acestea se confruntă cu un deficit de peste 1100 locuri de cazare. În plus, este de subliniat că multe din aceste centre sunt situate la demisol, pentru îndeplinirea tuturor cerințelor minimale fiind necesară construirea unor noi centre (în principal în mun. București, unde se înregistrează cel mai mare deficit). Este necesară în consecință efectuarea de lucrări de reparații dar și modernizarea sediilor existente sau construirea de noi clădiri.

I.3. Probațiunea

Noul Cod penal a introdus schimbări de substanță cu privire la sancțiunile și măsurile neprivative de libertate aplicabile în cursul procesului penal. În acest context, față de vechile

reglementări, s-a extins considerabil aria sancțiunilor și măsurilor comunitare, în toate acestea existând obligații specifice de supraveghere din partea consilierului de probațiune. Pe cale de consecință, toate aceste reforme atrag necesitatea modernizării sistemului de probațiune și a alocării de fonduri corespunzătoare în acest sistem.

La nivelul anului 2014 parametrii de succes ai activității sistemului de probațiune arătau că doar 399 de persoane din cele 26.749 aflate în supravegherea serviciilor de probațiune au fost condamnate pentru săvârșirea de noi infracțiuni în perioada termenului de supraveghere. Așadar, similar cu experiența altor state, măsurile alternative pot contribui la diminuarea ratei de recidivă prin intervenții specializate care țintesc cauzele comportamentului infracțional.

În conformitate cu estimările realizate în anul 2012, validate de activitatea serviciilor de probațiune, în anul 2015 ar fi fost optim să își desfășoare activitatea 808 consilieri de probațiune și 137 angajați - personal auxiliar de suport. La acestea se adaugă nevoi de asigurare a mediului fizic și informațional adecvat.

Pornind de la aceste nevoi, pentru îmbunătățirea condițiilor materiale de detenție astfel încât să se respecte standardele CEDO, potrivit unor estimări absolut preliminare, ar putea fi necesară antrenarea următoarelor cheltuieli peste limita bugetară aprobată:

Instituția	Cheltuieli infrastructură	Cheltuieli resurse umane
ANP	2.668.886.000 lei	1.550.979.000 lei
Probațiunea	40.779.562 lei	114.562.033 lei
MAI/IGPR	180.393.290 lei	
Total	2.890.058.852 lei	1.665.541.033 lei

Subliniem că, în situația pronunțării hotărârii pilot împotriva altor state, termenul maxim acordat pentru îmbunătățirea condițiilor de detenție a fost de 18 luni; acest termen reprezintă un reper și pentru acoperirea nevoilor privind infrastructura și resursele umane prezentate mai sus.

II. Prognoza privind cheltuielile antrenate de despăgubirea deținuților

Potrivit jurisprudenței CEDO, un reclamant trebuie să fie despăgubit pentru suferința provocată de condițiile necorespunzătoare de detenție. În ceea ce privește cuantumul despăgubirilor, menționăm că CEDO a validat măsurile luate de Italia în vederea executării hotărârii pilot pronunțate împotriva sa, inclusiv în ceea ce privește cuantumul de 8 EUR/zi de detenție necorespunzătoare.

În ceea ce privește perioada de timp pentru care ar trebui acordate despăgubiri, potrivit jurisprudenței CEDO, o persoană care a fost cazată o perioadă continuă în condiții improprii de detenție are dreptul de a sesiza CEDO indiferent de durata perioadei de detenție, cu condiția să introducă cererea în fața CEDO în termen de 6 luni care curg fie de la data eliberării, fie de la data la care condițiile de detenție sunt conforme standardelor CEDO. Spre exemplu, un deținut care a fost cazat în mod continuu în condiții de detenție improprii timp de 10 ani, are dreptul să primească despăgubiri pentru întreaga perioadă de detenție, dacă a formulat cererea la CEDO în termen de 6 luni de la eliberare.

În consecință, dreptul deținuților de a primi despăgubiri privește orice perioadă în care condițiile de detenție sunt necorespunzătoare, inclusiv pentru trecut. Prin urmare, cuantumul

despăgubirilor acordate deținuților pentru condiții improprii de detenție va putea fi cu atât mai mic, cu cât se adoptă mai repede măsurile necesare pentru punerea în acord a condițiilor de detenție cu standardele CEDO.

Luând în considerare quantumul validat în cazul Italiei (8 EUR/zi), o persoană care a fost cazată pe o perioadă de 1 an în condiții ce nu respectă standardul CEDO, va putea primi despăgubiri de 2.920 EUR.

Raportat la numărul persoanelor private de libertate cazate în centrele de reținere și arest preventiv în condiții ce nu respectă standardul CEDO despăgubirile ce ar trebui acordate pentru un an de detenție neconformă se ridică la suma de aproximativ 3.000.000 EUR (13.290.000 lei).

În situația persoanelor deținute în prezent în sistemul penitenciar, despăgubirile pentru un an de detenție neconformă se ridică la 77.964.000 EUR (345.380.520 lei). Pentru efectuarea acestui calcul s-a avut în vedere că în prezent deținuții cărora în mod potențial nu li se respectă standardele CEDO sunt în număr de 26.700. Cifra este rezultatul scăderii din efectivul prognozat – 28.350 – a numărului de persoane private de libertate din spitalele penitenciare, centre de detenție și educative, unde se pot respecta standardele CEDO (870 persoane private de libertate în spitale penitenciar și 780 în centre).

III. Prognoza privind alte cheltuieli

În situația aplicării hotărârii pilot, CEDO poate decide fie să continue analiza cauzelor aflate pe rolul său sau care ar fi introduse după pronunțarea hotărârii pilot (cazul procedurii aplicate împotriva Bulgariei), fie să suspende doar analiza cererilor necomunicate Guvernului, dar nu și pe a celor deja comunicate (cazul Italiei).

În situația în care decide să analizeze în continuare cauzele, CEDO va continua să pronunțe hotărâri și decizii care vor antrena costuri suplimentare față de cele menționate mai sus. Pentru a estima cheltuielile antrenate sub acest aspect, menționăm că în anul 2015, CEDO a pronunțat 21 de hotărâri și 21 de decizii în materia condițiilor de detenție; au fost astfel soluționate 104 cereri în acest domeniu și s-a acordat despăgubiri în cuantum de 616.000 EUR.

Având în vedere că această sumă este acordată de CEDO într-o perioadă de un an și că numărul cererilor în acest domeniu este în creștere, este de așteptat ca, în ipoteza în care s-ar acorda un termen de 18 luni pentru implementarea măsurilor necesare, în această perioadă să se pronunțe hotărâri și decizii CEDO prin care statul român să fie obligat la despăgubiri în cuantum de până la dublul acestei sume de referință.

Anexa 2

Impactul reformei penale asupra numărului persoanelor private de libertate și a persoanelor aflate în custodia sistemului de probațiune

I. Impactul reformei penale asupra numărului persoanelor private de libertate

I.1. Situația persoanelor deținute în centrele de reținere și arestare preventivă din subordinea M.A.I. - I.G.P.R.

Datele statistice înregistrate relevă o scădere semnificativă a numărului de persoane deținute în centrele de reținere și arestare preventivă după intrarea în vigoare a noilor coduri. Cu titlu de exemplu, menționăm faptul că în anul 2013 erau încarcerate 26.553 persoane, pentru ca în anul 2014 să se înregistreze o scădere de până la 20.148, trendul fiind în continuare descendent, respectiv un număr de 15.595 persoane private de libertate încarcerate în data de 12.10.2015.

Scăderea numărului persoanelor deținute în centrele de reținere și arestare preventivă este determinată de faptul că organele judiciare au recurs mai rar la măsura arestării preventive. Astfel, în cursul anului 2014 s-a luat măsura arestării preventive față de un număr de 7.147 persoane, în timp ce în 2013 această măsură se dispusese față de 10.473 persoane, ceea ce reflectă o scădere cu 31,75%. De remarcat este faptul că în perioada anterioară (2010 - 2012), se înregistrase o tendință crescătoare evidentă cu privire la numărul persoanelor cărora li s-a aplicat măsura arestării preventive (8.693 în 2010, 8.983 în 2011, 10.039 în 2012).

Corelativ cu scăderea numărului arestărilor preventive, după intrarea în vigoare a noilor coduri a crescut numărul situațiilor în care s-au aplicat măsuri preventive alternative arestării preventive. Astfel, în perioada 01.02.2014-23.03.2015, s-au dispus măsuri preventive alternative arestării preventive față de 12.289 persoane, dintre care 2250 persoane au fost plasate în arest la domiciliu. Comparativ, în perioada 01.02.2014-01.02.2015, s-au dispus măsuri preventive alternative arestării preventive (obligația de a nu părăsi localitatea și obligația de a nu părăsi țara) față de 7.133 persoane.

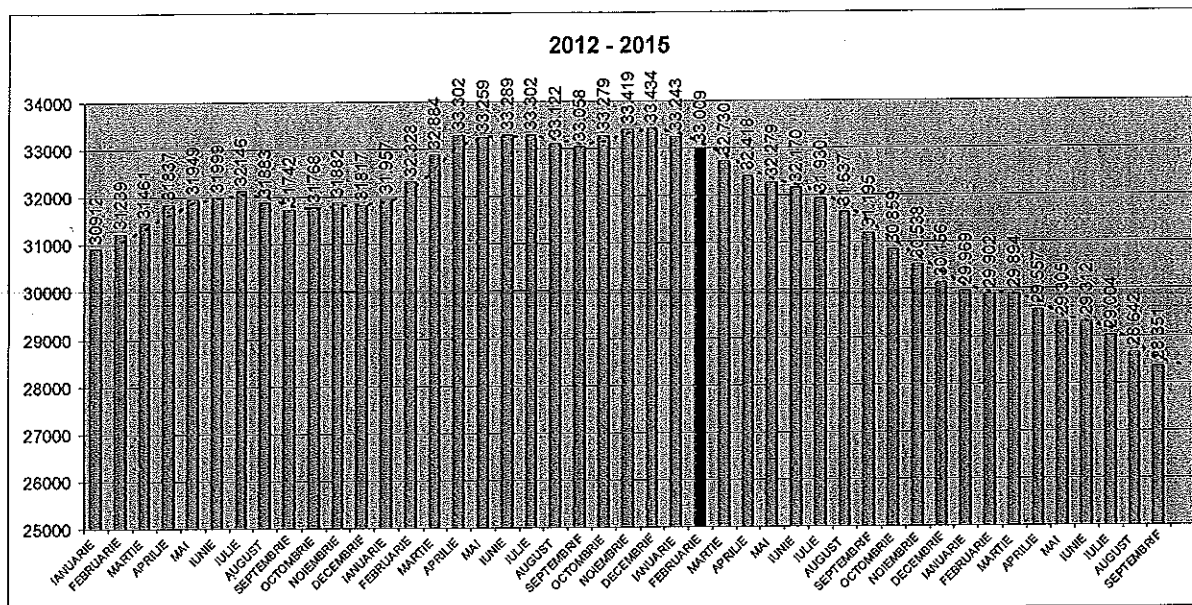
În prezent, potrivit evidențelor structurilor de supraveghere judiciară, sunt supuse măsurilor alternative un număr de 18.481 persoane (măsura arestului la domiciliu - 14.962, control judiciar - 3441 și control judiciar pe cauțiune -78).

În ciuda acestei scăderi a numărului persoanelor deținute, în prezent, centrele de reținere și arestare preventivă din subordinea M.A.I. - I.G.P.R. se confruntă cu un deficit de 1179 locuri de detenție. Este de subliniat faptul că, o parte importantă a centrelor sunt situate la demisol, fiind necesară construirea unor noi centre pentru îndeplinirea tuturor cerințelor minimale (în principal în mun. București, unde se înregistrează cel mai mare deficit), precum și realizarea de modernizări.

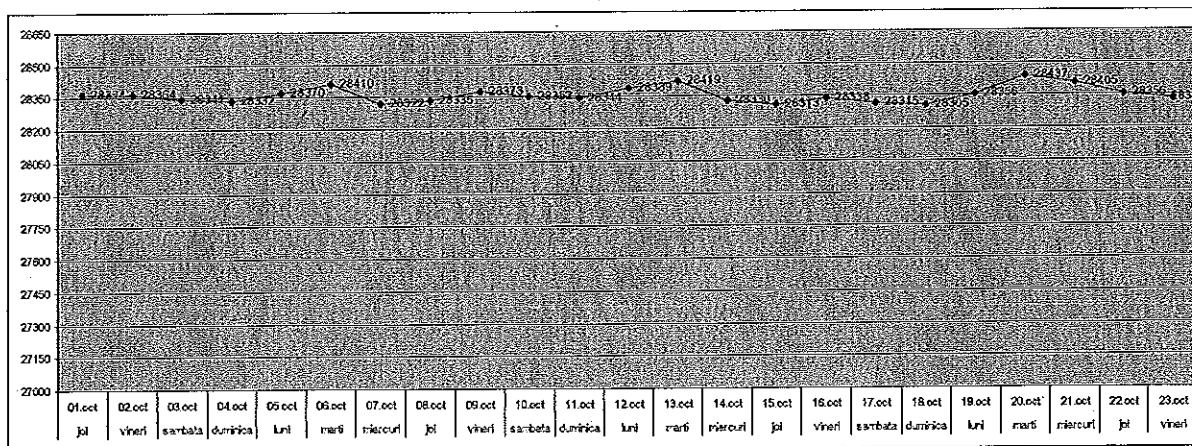

I.1. Situația persoanelor deținute în penitenciare

Urmărind evoluția efectivului de deținuți din 2012 până în prezent se constată că în momentul intrării în vigoare a noului Cod penal și a noului Cod de procedură penală s-a înregistrat punctul maxim; totodată, se constată o scădere constantă a acestui număr după data de 01.02.2014.

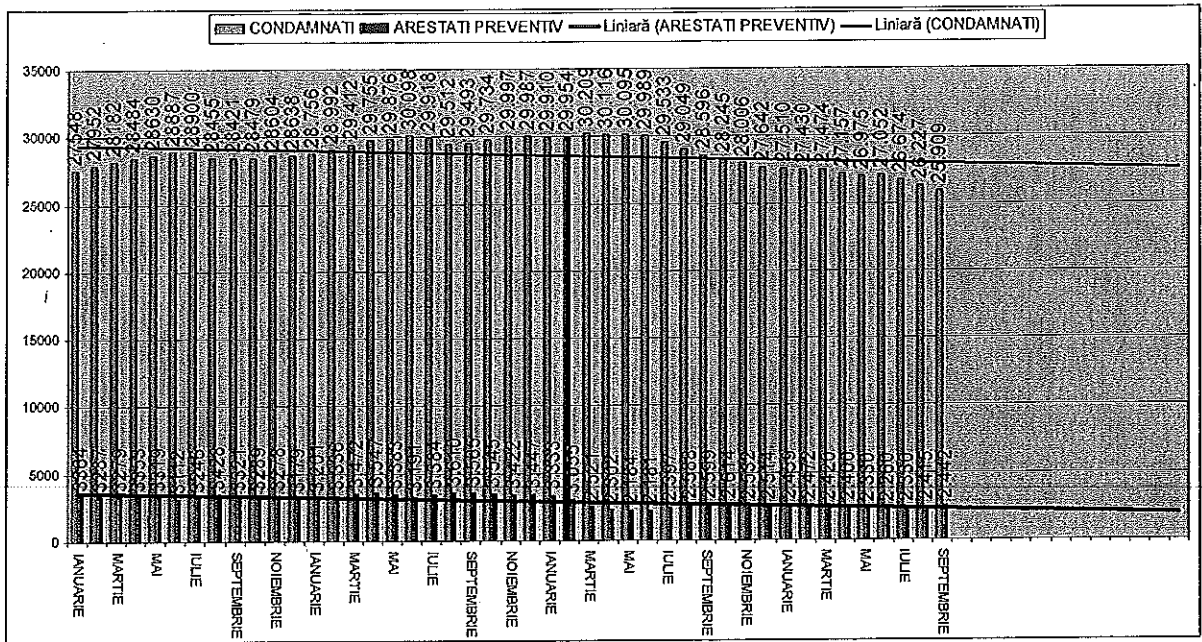

Luna octombrie 2015 constituie o excepție de la acest trend descendent, evidențiindu-se o menținere în jurul cifrei de 28.350 de deținuți.

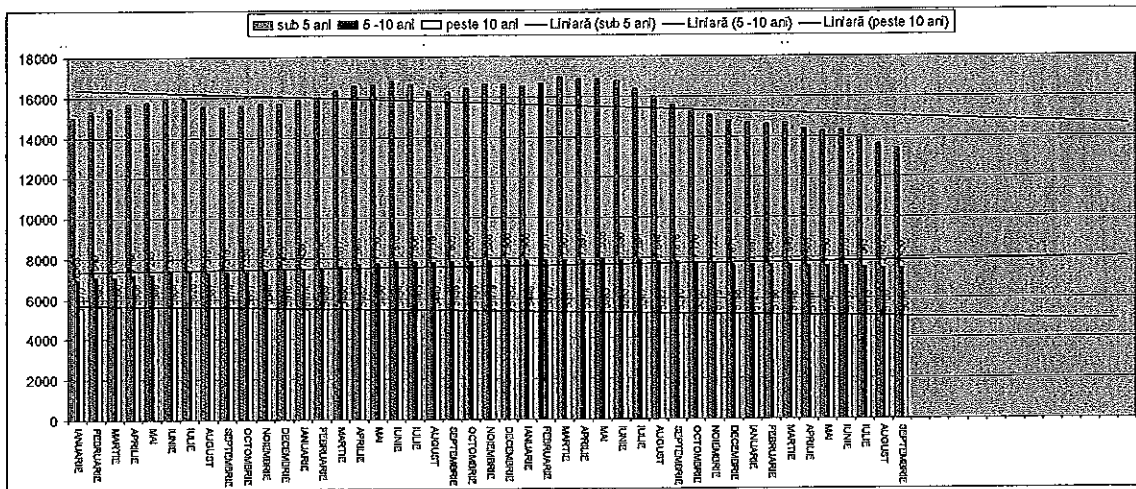
Datele statistice arată că instanțele de judecată apelează într-o mai mică măsură la arestarea preventivă în cursul judecății. De la intrarea în vigoare a Noilor Coduri numărul arestațiilor preventiv a scăzut de la 3.055 la 2.442.

De asemenea, coroborând acest fapt cu scăderea efectivului de deținuți, se poate concluziona că:

- perioada de timp petrecută în penitenciar de către un deținut a scăzut;
- regimul sancționar mai blând prevăzut de Noul Cod penal este eficient;
- instanțele de judecată au apelat într-o mai mare măsură la sancțiuni neprivative de libertate.

Toate aceste date statistice sunt încurajatoare, însă trebuie subliniat că impactul final al punerii în aplicare a noilor Coduri asupra sistemului penitenciarelor din România nu poate fi încă deplin cuantificat, având în vedere perioada de timp scursă de la intrarea în vigoare.

În plus, este de menționat faptul că, în ciuda rezultatelor pozitive înregistrate până în prezent, sistemul penitenciar se confruntă cu un deficit de 9514 de locuri de detenție (raportat la o capacitate de 18.836 de locuri). În aceste condiții, apreciem că acoperirea acestui deficit este esențială pentru rezolvarea problemei supraaglomerării din sistemul penitenciar, ținând seama și de faptul că există posibilitatea ca, prin raportare la numărul deținuților, acest deficit să se mențină în viitor. În acest sens, invocăm următoarele considerente:

- populația carcerală, după o scădere semnificativă înregistrată începând cu 1 februarie 2014, s-a menținut în ultimele luni la un nivel constant, în jur de 28.350 de deținuți;
- în prezent, media numărului deținuților prin raportare la 100.000¹ de locuitori este de 142,15, ceea ce situează România în apropiere de media europeană (125,6 în anul 2012 și 133,3 în anul 2013)¹¹; apropierea de media europeană privind numărul deținuților ne poate conduce la concluzia că România se apropie de un punct de stabilizare a numărului deținuților, ceea ce presupune că în viitorul apropiat nu există perspective importante pentru o nouă scădere foarte accentuată a numărului deținuților; în plus, această concluzie este întărită de faptul că în ultima perioadă de timp deja s-a produs o scădere semnificativă a acestui indicator (în anul 2013 media era de 165,4);
- în viitor există posibilitatea de creștere a duratei pedepselor privative de libertate, fapt ce ar genera creșterea numărului de deținuți, având în vedere regulile prevăzute în noul cod penal de stabilire a pedepsei în caz de concurs de infracțiuni, de recidivă, precum și aplicarea liberării condiționate doar în cazul deținuților din regimul semideschis și deschis.

România se confruntă cu o supraaglomerare îngrijorătoare, ceea ce face presantă nevoia de modernizare a infrastructurii penitenciare. Investițiile în construirea de noi penitenciare nu reprezintă doar nevoia de extindere a capacității de cazare din perspectiva respectării drepturilor fundamentale ale omului, ci și respectarea angajamentelor pe care țara noastră și le-a asumat prin adoptarea convențiilor și acordurilor internaționale.

II. Impactul reformei penale asupra persoanelor aflate în custodia sistemului de probațiune

A. Date generale

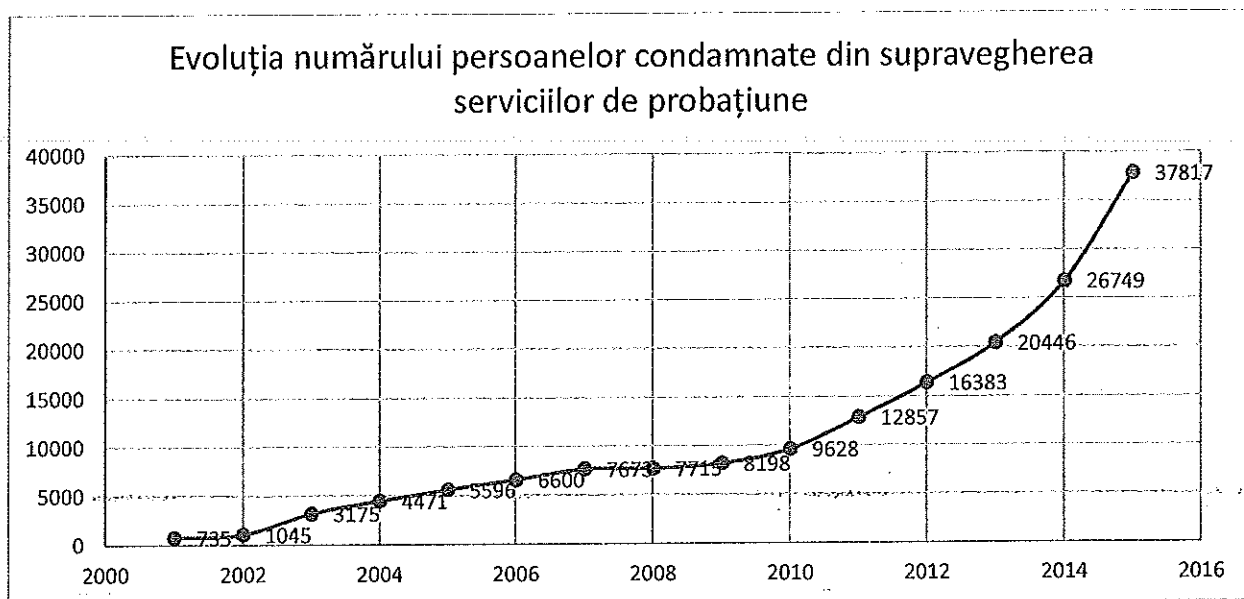
La data de 15 octombrie 2015 în supravegherea serviciilor de probațiune se aflau 37.817 persoane în executarea unor măsuri sau sancțiuni neprivative de libertate. Este pentru prima dată când România înregistrează mai multe persoane aflate în executarea unor măsuri alternative neprivative de libertate decât cele custodiate în sistemul penitenciar. O astfel de situație, deși nouă pentru România, reprezintă situația cea mai frecventă în majoritatea Statelor Membre ale Uniunii Europene. Așadar, după 15 ani de la înființarea sistemului de probațiune obiectivul de a introduce sancțiuni reale, alternative la detenție, a fost atins.

Totuși, ținând seama de creșterea accelerată a numărului sancțiunilor alternative, tendință înregistrată încă din anul 2010 și accentuată în anul 2014, ulterior intrării în vigoare a noilor

coduri în materie penală, se înregistrează un decalaj cu privire la măsurile necesare pentru aplicarea eficientă și eficace a sancțiunilor alternative. Așadar, reforma legislativă, nu a fost însoțită și de o reformă la nivelul resurselor alocate sistemului de probațiune, așa cum era preconizat în anul 2012 în procesul de pregătire a implementării noilor coduri. Calendarul acțiunilor necesare pentru recuperarea acestui decalaj va fi prezentat succint în anexa 6.

Impactul reformei penale asupra sistemului de probațiune este covârșitor și poate fi observat printr-o privire de ansamblu asupra datelor disponibile în acest moment, iar tendința este în continuare de creștere:

Având în vedere că anul 2015 nu este încheiat, nefiind astfel disponibile toate detaliile privind intrările lunare în evidență, vom prezenta în continuare o analiză detaliată a impactului reformei penale prin comparație cu anii 2013 și 2014.

Sistemul de probațiune a început să resimtă o creștere lunară substanțială, după aproximativ o jumătate de an, de la data intrării în vigoare a Noilor Coduri, profilul din ultimele două luni ale anului sugerând o stabilizare a creșterii la un nivel îngrijorător pentru capacitatea de răspuns a sistemului (de aproximativ 180%, față de lunile noiembrie/decembrie 2013).

În perioada februarie-decembrie 2014, serviciile de probațiune au înregistrat 877 cazuri de minori sancționați cu măsuri educative neprivative de libertate (la acestea, s-au adăugat 6 cazuri de sancționare cu măsura educativă a libertății supravegheate și 87 cazuri de suspendarea executării pedepsei sub supraveghere sau sub control, conform Vechiului Cod penal).

În perioada februarie-decembrie 2014, serviciile de probațiune au înregistrat 319 minori liberați din centre educative și centre de detenție, la care s-au adăugat 103 cazuri de minori pentru care a fost înlocuită măsura educativă privativă de libertate cu asistarea zilnică.

Pentru fiecare dintre aceste cazuri (II.2, dar și II.1), consilierii de probațiune au întocmit cel puțin un referat de evaluare care a sprijinit decizia judecătorului, de orientare a minorului spre serviciile de probațiune.

În perioada februarie-decembrie 2014, serviciile de probațiune au înregistrat 70 cazuri de liberare din penitenciar, în condițiile prevăzute de Noile Coduri, penal și de procedură penală.

În perioada februarie-decembrie 2014, serviciile de probațiune au înregistrat 9 cazuri pentru care s-a dispus înlocuirea executării pedepsei amenzii prin prestarea unei munci în folosul comunității. După cum era de așteptat, predomină deciziile de sancționare prin suspendarea executării pedepsei sub supraveghere (5351, în cele 11 luni menționate). Se adaugă 2157 cazuri pentru care a fost amânată aplicarea pedepsei. Această nouă instituție, a amânării aplicării pedepsei, a început să fie utilizată intens de către judecători, după o perioadă de acomodare de aproximativ patru luni.

Prin hotărâre judecătorească, persoanele sancționate în comunitate pot primi una dintre cele patru măsuri obligatorii, pe care le putem numi pro-active (sau „obligații de a face”).

Orientarea pro-activă, implicarea presupusă de fiecare dintre cele patru obligații, apar atât din perspectiva persoanei sancționate, cât și din cea a consilierului de probațiune manager de caz.

2838 de persoane au fost obligate să desfășoare o activitate de tip „muncă neremunerată în folosul comunității”. În perioada februarie-decembrie 2014, serviciile de probațiune au înregistrat 1153 noi cazuri în care este prezentă obligația de a urma un curs de pregătire școlară ori de calificare profesională, 995 noi cazuri în care persoanele condamnate sunt obligate să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială și 173 noi cazuri în care persoanele sunt obligate să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală. Aceste obligații, pentru persoanele sancționate în comunitate, prezintă obligații corespondente, suplimentare, care revin celor care formează sistemul de probațiune.

La data de 31.12.2014 se aflau înregistrate în evidențele serviciilor de probațiune 26.749 persoane. În condițiile în care la data de 15.10.2015 numărul persoanelor aflate în supravegherea serviciilor de probațiune a crescut până la 37.817, putem estima că la 31.12.2015 acesta se va apropia de 40.000 persoane sancționate cu măsuri alternative la închisoare.

¹ 19.942.642 total populație rezidentă la data de 01.01.2014 conform Institutului Național de Statistică

² <http://wp.unil.ch/space/files/2015/02/SPACE-I-2013-English.pdf>

Anexa 3

Evoluția capacității de cazare; investiții care au condus la îmbunătățirea condițiilor generale de detenție

I. Sistemul penitenciar

Măsurile pe termen scurt luate de Administrația Națională a Penitenciarelor împreună cu conducerea unităților subordonate în perioada 2012 - 2014 au vizat în primul rând maximizarea capacității de cazare. Aceste măsuri se reflectă în scăderea deficitului de locuri de cazare din ultimii 3 ani de zile, respectiv de la 14.000 în 2012 la 9.500 de locuri în prezent.

Concret, în cursul anului 2012, la nivelul sistemului penitenciar, în baza Deciziei directorului general al Administrației Naționale a Penitenciarelor nr. 540/2012, a fost numită comisia pentru dezvoltarea și implementarea măsurilor destinate extinderii capacității de cazare a sistemului penitenciar. Comisia a identificat la nivelul sistemului penitenciar spații care prin lucrări de reparații curente puteau fi transformate în spații de cazare. Astfel, prin lucrări de investiții/reparații capitale și reparații curente au fost date în folosință, în perioada 2012 - 2013, următoarele locuri noi de cazare:

- în cursul anului 2012 au fost date în folosință un număr de 1.201 noi locuri de cazare: Penitenciarul Iași - 200 locuri; Penitenciarul de Minori și Tineri Tichilești - 312 locuri; Penitenciarul Vaslui - 259 locuri; Penitenciarul Găești - 370 locuri; Penitenciarul de Minori și Tineri Craiova - 60 locuri;

- în anul 2013 au fost date în folosință 1421 locuri de cazare obținute prin lucrări de reparații curente: 210 de locuri la Penitenciarul Găești, 60 de locuri la Penitenciarul Botoșani, 28 de locuri la Penitenciarul Bistrița, 60 de locuri la Penitenciarul Craiova, 46 locuri la Penitenciarul Târgșor, 90 de locuri la Penitenciarul Poarta Albă, 25 de locuri la Penitenciarul Miercurea Ciuc, 247 de locuri la Penitenciarul Pelendava, 53 de locuri la Penitenciarul Slobozia, 100 de locuri la Penitenciarul Timișoara, 60 de locuri PMT Craiova, 96 de locuri la Penitenciarul Tulcea;

- tot în anul 2013 au fost date în folosință 346 de locuri la Penitenciarul Vaslui prin lucrări de investiții;

- în anul 2014, în care a fost alocată suma de 5.211.000 lei - mai mare cu aproximativ 169 % față de cea alocată în anul 2013, au fost demarate o serie de lucrări, ce vor fi finalizate în cursul anilor 2015, 2016.

În concluzie, urmare examinării tuturor spațiilor aflate în administrarea penitenciarelor, prin lucrări de investiții, reparații curente și capitale, s-a reușit darea în folosință a unui număr de 2622 de locuri de detenție.

Locuri de cazare noi si modernizate in perioada 2011 - 2014

Nr. crt.	UNITATEA	2011		2012		2013		2014	
		noi	moderne	noi	moderne	noi	moderne	noi	moderne
1	AIUD								
2	ARAD								
3	BACĂU								
4	BAIA MARE								
5	BISTRIȚA					28			
6	BOTOȘANI					60			
7	BRĂILA								
8	BUC.-JILAVA								
9	BUC.-RAHOVA								
10	CODLEA								
11	COLIBAȘI								
12	CRAIOVA					60			
13	DEVA								
14	DR. TR. SEVERIN		574						
15	FOCȘANI								
16	GALAȚI								
17	GHERLA								
18	GIURGIU								
19	IAȘI			200					
20	MĂRGINENI								

21	MIERCUREA CIUC					25			
22	ORADEA								
23	P.M.T. TICHILEȘTI			312					
24	P.M.T.CRAIOVA			60		60			
25	PELENDAVA					247			
26	PLOIEȘTI								
27	POARTA ALBĂ					90			
28	SATU MARE								
29	SLOBOZIA					53			
30	SPIT. P. ALBĂ								
31	SPIT. BUCUREȘTI								
32	SPITAL COLIBAȘI								
33	SPITAL DEJ								
34	SPITAL RAHOVA								
35	SPITAL TG.OCNA							45	
36	Ș.F.P.P.A.TG.OC NA								
37	TÂRGȘOR					46			
38	TÂRGU JIU								
39	TÂRGU MUREȘ								
40	TIMIȘOARA					100			

41	TULCEA					96			
42	VASLUI			259		346			
43	C.R. BUZIAȘ								
44	GĂEȘTI			370		210		100	
45	C.R. TG. OCNA								
46	B.A.G.R.								
	TOTAL	0	574	1201	0	142 1	0	145	0

Pentru anul 2015 au fost începute lucrări de amenajare a 484 noi locuri de detenție, prin lucrări de investiții/intervenții de natura investițiilor, la 4 unități penitenciare, iar prin lucrări de reparații capitale urmau a fi modernizate spațiile de detenție existente la 3 penitenciare.

Prin HG nr. 196/2015 s-a aprobat finanțarea studiilor de fezabilitate pentru 2 noi penitenciare (la Caracal și Berceni), pentru care este prevăzută suma de 1.000.000 lei. După realizarea studiilor de fezabilitate, va fi inițiat un proiect de hotărâre de guvern prin care se vor aproba indicatorii tehnici, trecându-se la construirea efectivă a celor 2 penitenciare, în funcție de alocațiile bugetare. Se prognozează că fiecare din cele 2 penitenciare va avea o capacitate de 1000 de locuri.

În Strategia sistemului penitenciar pentru 2015 – 2020 s-a propus modernizarea și dezvoltarea infra-structurii sistemului penitenciar prin reparații curente, capitale și de investiții, ținta de atins până în anul 2020 fiind 3000 locuri de cazare amenajate și modernizate și demararea construirii a 4 penitenciare.

II. Centrele de reținere și arest preventiv

De asemenea, la nivelul M.A.I. - I.G.P.R., în perioada 2012 - 2015 au fost realizate lucrări de reparații și investiții, în valoare totală de 5.212,24 mii lei, în principal pentru îmbunătățirea condițiilor materiale de detenție, în conformitate cu "Programul multianual privind fondurile necesare executării de reparații, modernizări și investiții la centrele de reținere și arestare preventivă pentru perioada 2013 – 2017."

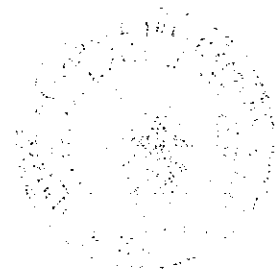

**Situația
lucrărilor de investiții și a reparațiilor**

Nr. crt.	Unitatea/ Centrul	Cheltuieli efectuate din anul 2012 până în anul 2015 (reparații+ investiții) - lei -	Îndeplinește în totalitate cond.min. recomandate de CPT	Prin lucrări de reparații se vor îndeplini toate cond.min. recomandate de CPT	Se propune investiție	Observații
1	I.P.J. ALBA	4,614.37	NU	NU	DA	Extindere și modernizare arest
2	I.P.J. ARAD	102,900.00	NU	NU	DA	Arest suprateran nou
3	I.P.J. ARGEȘ	27,955.28	DA	-	-	-
4	I.P.J. BACĂU	96,336.01	NU	NU	DA	Modernizare
5	I.P.J. BIHOR	7,730.00	DA	-	-	-
6	I.P.J. BISTRIȚA	6,031.39	NU	NU	DA	Modernizare
7	I.P.J. BOTOȘANI	500.00	NU	NU	DA	Arest suprateran nou
8	I.P.J. BRAȘOV	10,158.00	NU	NU	DA	Modernizare și consolidare
9	I.P.J. BRĂILA	5,500.00	NU	NU	DA	Consolidare
10	I.P.J. BUZĂU	37,000.00	DA	-	-	-
11	I.P.J. CARAȘ-SEVERIN	234,820.00	DA	-	-	-
12	I.P.J. CĂLĂRAȘI	51,195.42	NU	NU	DA	Arest suprateran nou
13	I.P.J. CLUJ	177,450.00	NU	NU	DA	Extindere și modernizare
14	I.P.J. CONSTANȚA	129,000.00	NU	DA	NU	-
15	I.P.J. COVASNA	1,395,533.00	NU	NU	DA	Arest suprateran nou
16	I.P.J. DÂMBOVIȚA	8,512.00	NU	NU	DA	Modernizare arest demisol
17	I.P.J. DOLJ	17,281.43	NU	DA	NU	Sistem ventilație
18	I.P.J. GALAȚI	24,000.00	NU	NU	DA	Consolidare și modernizare
19	I.P.J. GIURGIU	4,265.00	NU	NU	DA	Arest suprateran nou
20	I.P.J. GORJ	0.00	NU	NU	DA	Modernizare
21	I.P.J. HARGHITA	11,480.00	NU	NU	DA	Modernizare
22	I.P.J. HUNEDOARA	25,000.00	NU	DA	NU	-
23	I.P.J. IALOMIȚA	10,420.00	DA	-	-	-
24	I.P.J. IAȘI	2,486,140.00	NU	NU	DA	Consolidare, modernizare și extindere

25	I.P.J. MARAMURES	5,662.00	NU	NU	DA	Consolidare, modernizare și extinderi
26	I.P.J. MEHEDINTI	10,500.00	DA	-	-	-
27	I.P.J. MURES	7,000.00	DA	-	-	-
28	I.P.J. NEAMT	24,932.00	NU	NU	DA	Arest suprateran nou
29	I.P.J. OLT	4,442.00	NU	DA	NU	-
30	I.P.J. PRAHOVA	6,028.00	NU	NU	DA	Arest suprateran nou
31	I.P.J. SALAJ	3,013.50	NU	DA	NU	-
32	I.P.J. SATU MARE	17,854.00	NU	NU	DA	Arest suprateran nou
33	I.P.J. SIBIU	15,038.50	NU	DA	NU	-
34	I.P.J. SUCEAVA	46,000.00	NU	NU	DA	Arest suprateran nou
35	I.P.J. TELEORMAN	20,150.00	NU	DA	NU	-
36	I.P.J. TIMIS	36,122.54	NU	DA	NU	-
37	I.P.J. TULCEA	12,007.00	DA	-	-	-
38	I.P.J. VALCEA	0.00	DA	-	-	-
39	I.P.J. VASLUI	9,515.00	NU	NU	DA	Arest suprateran nou
40	I.P.J. VRANCEA	4,581.00	NU	NU	DA	Arest suprateran nou
41	D.G.P.M.B.	115,570.00	NU	NU	DA	Arest suprateran nou
TOTAL =		5,212,237.44	9	8	24	

Măsuri administrative

I. Sistemul penitenciar

1. Profilarea unităților

Această măsură permite administrației penitenciare custodierea persoanelor încarcerate în funcție de regimul de executare, ceea ce presupune condiții de detenție diferite. Diferența între regimuri vizează în mod principal tipul camerelor ocupate de deținuți (individuale sau colective), posibilitatea de a circula liber în interiorul penitenciarului, măsurile de supraveghere luate atunci când deținuții participă la activități în afara camerei, posibilitatea de a munci în exterior și măsurile de supraveghere în acest caz.

Decizia nr. 430/2009 a directorului general al Administrației Naționale a Penitenciarelor vizează profilarea unităților penitenciare în funcție de regimul de executare în special, vârsta și sexul deținuților, pentru a reduce supraaglomerarea, pentru a favoriza participarea deținuților la activități în afara camerei de deținere și a permite o mai bună repartizare a personalului de supraveghere.

2. Crearea de mecanisme de monitorizare a efectivului de deținuți custodiați și măsuri de diminuare a efectelor supraaglomerării

- evaluarea săptămânală privind evoluția numărului de persoane private de libertate raportat la capacitatea legală astfel încât prin transferarea deținuților să se obțină o echilibrare a efectivelor de deținuți (**74.471 deținuți transferați în 2013 și 68.482 în 2014**);
- majorarea timpului petrecut în afara camerei de deținere prin creșterea ofertei de activități socio-educative, culturale, sportive, de ocupare a timpului liber, oferite persoanelor private de libertate;
- continuarea demersurilor pentru menținerea funcționalității penitenciarelor prin reparații curente. Pentru anul 2015 valoarea tuturor lucrărilor de reparații curente este de 1.560.000 lei, dotarea cu articole de cazarmament pentru pat este de 1.390.000 lei, dotarea cu articole de veselă pentru servit hrana este de 2.400.000. Cu ocazia primei rectificări bugetare din 2015, Guvernul României a suplimentat bugetul Administrației Naționale a Penitenciarelor cu suma de 60.631 mii lei, din care 7.600 mii lei au fost alocați pentru îmbunătățirea condițiilor de detenție;
- eliminarea unor deficiențe pe linia asigurării unor condiții de viață decente;
- monitorizarea cauzelor în care România este parte la CEDO. Semestrial se întocmește o situație statistică, se elaborează note de informare către unități cu aceste cazuri pentru a fi avute în vedere în aplicarea normelor regimului penitenciar și se formulează recomandări;
- monitorizarea rapoartelor întocmite de instituții ale statului și de ONG-uri ca urmare a vizitelor efectuate în penitenciare. Semestrial se întocmește o situație statistică, se elaborează note de informare către unități cu aceste cazuri pentru a fi avute în vedere în aplicarea normelor regimului penitenciar și se formulează recomandări;
- monitorizarea încheierilor judecătorilor delegați și a hotărârilor instanțelor judecătorești referitoare la condițiile de detenție. Semestrial se întocmește

o situație statistică, se elaborează note de informare către unități cu aceste cazuri pentru a fi avute în vedere în aplicarea normelor regimului penitenciar.

3. Măsuri privind exercitarea drepturilor de către deținuți

a. Deși actualul cadru legal prevede ca apa caldă să se asigure minim de două ori pe săptămână, Administrația Națională a Penitenciarelor s-a preocupat de creșterea treptată a timpului destinat întreținerii igienei individuale. Categoriile cu nevoi speciale (minorii și femeile) au beneficiat de prioritate în acest sens.

Astfel, la ora actuală penitenciarul de femei (Târgșor), dar și cele 6 penitenciare care dețin secții de femei (Gherla, Bacău, Arad, Craiova, Poarta Albă, Colibași) asigură zilnic apă caldă. De asemenea, asigură zilnic apă caldă cele două centre educative (Buziaș și Târgu Ocna) și un centru de detenție (Tichilești), dar și penitenciarele Rahova, Jilava, Găești și Ploiești. Cel de-al doilea centru de detenție (Craiova) asigură apă caldă de 4 ori pe săptămână.

b. Unitățile penitenciare au făcut eforturi susținute în vederea dotării spațiilor de deținere cu aparate frigorifice folosite de către persoanele private de libertate în vederea păstrării alimentelor perisabile în condiții optime.

În prezent în unitățile penitenciare funcționează un număr de 260 de astfel de aparate, din care 206 frigidere și 54 agregate frigorifice.

c. Noul cadru legal execuțional penal permite îmbunătățirea condițiilor de detenție, prin exercitarea facilă a unei palete largi de drepturi, majorarea gamei de recompense acordate persoanelor private de libertate ca instrument de stimulare a intensificării eforturilor de reintegrare socială. Se are în vedere ca în această direcție să fie consolidate unele instituții consacrate care garantează respectarea drepturilor omului:

- ✓ dreptul la convorbiri telefonice, se trece de la o convorbire telefonică pe săptămână la 3 apeluri ori 10 zilnice, în funcție de regimul de executare;
- ✓ dreptul la cumpărături, se trece de la un quantum de $\frac{1}{2}$ la $\frac{3}{4}$ din salariul minim pe economie, săptămânal;
- ✓ dreptul la vizită – creșterea numărului de vizite de care pot beneficia deținuții;
- ✓ cheltuielile determinate de exercitarea dreptului la convorbiri telefonice și la petiționare nu afectează limita de $\frac{3}{4}$ din salariul minim pe economie.

4. Măsuri privind reinsertia sociale a deținuților, prin elaborarea unui nou sistem de evaluare și planificare a executării pedepsei, prin creșterea participării deținuților la activități și prin folosirea recompensei cu permisiunea de ieșire din penitenciar

a. Preocuparea de îmbunătățire a condițiilor de detenție este complementară dezvoltării activităților de reintegrare socială, îmbunătățirii climatului organizațional și creșterii timpului petrecut de persona privată de libertate în afara camerei sau, după caz a spațiului de detenție.

După depunerea în penitenciar, *toate persoanele private de libertate* sunt evaluate pe trei axe: *educație, asistență psihologică și asistență socială*. Aceste demersuri fundamentează proiectarea intervenției și asistenței de specialitate pe parcursul executării pedepsei, sub forma *Planului individualizat de evaluare și intervenție educativă și terapeutică*. În cadrul *Planului* sunt recomandate, pentru fiecare persoană condamnată, activitățile și programele pe care urmează să le parcurgă în scopul facilitării reinsertiei

sale sociale, ținându-se cont de resursele umane și materiale de la nivelul fiecărui așezământ de detenție. *Evaluarea periodică a nevoilor și riscurilor*, precum și asistența individualizată, *permit atenuarea în timp real a posibilelor influențe negative ale condițiilor de detenție asupra persoanelor custodiate.*

În așezămintele de detenție se organizează cursuri de școlarizare pentru ciclul primar, gimnazial și liceal, persoanele condamnate fiind obligate să frecventeze învățământul de stat obligatoriu. Activitatea de instruire școlară și profesionalizare desfășurată în unitățile de învățământ din penitenciare este parte componentă a sistemului de învățământ special și special integrat și se desfășoară în conformitate cu prevederile din *Legea Educației Naționale*. În unitățile de învățământ care funcționează în așezămintele de detenție, structura anului școlar este aceeași cu cea din învățământul de masă. Au prioritate în includerea în activitățile de școlarizare, *minorii, tinerii și persoanele analfabete.*

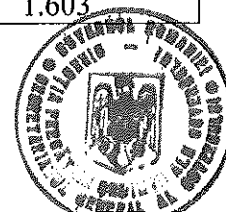
Dinamica ascendentă a efectivelor reflectă interesul deținuților față de educație.

Analiza comparativă multianuală evidențiază exclusiv creșteri ale participării deținuților la activități sportive, artistice, culturale, tematice, convorbiri individuale și activități desfășurate în comunitate.

Anul	Programe obligatorii finalizate	Formare profesională	Activități artistice	Concursuri tematice	Activități sportive	O zi în penitenciar/ Managementul voluntariatului	Activități în comunitate
2012	37.212	8.831	39.489	39.700	35.116	154	9.614
2013	42.181	7.788	63.949	59.864	50.900	57	7.013
2014	41.047	5.756	96.741	77.737	58.166	21	7.590
Sem I 2015	20.672	2.840	38.171	55.295	86.356	82	4.105

Anul	Activități religioase	Activități interpenitenciare	Activități de bibliotecă derulate în afara camerei de deținere	Evaluări	Consilieri	Convorbiri	Total
2012	20.258	738	23.850	79.989	3.996	65.137	364.084
2013	108.756	274	24.084	82.160	6.190	78.009	531.225
2014	93.557	683	29.274	76.597	2.294	79.552	569.015
Sem I 2015	66.125	226	13.797	35.824	1.519	40.820	331.172

Tip de activitate	2012	2013	2014	2015 (sem,I)
Evaluare psihologică	73.018	78.109	73.817	33.673
Consiliere psihologică	16.740	14.348	14.611	6.856
Programe de	3.935	3.668	3.958	1.603

asistență psihologică specifică și generală				
Activități cu semnificație psihologică	4.489	1.960	5.255	4.457
Total	98.182	98.085	97.641	46.589

Tip de activitate	2012	2013	2014	2015 (sem. I)
Evaluare socială	35.723	61.865	63.019	28.091
Consiliere pe probleme sociale	11.500	11.903	13.388	5.870
Programe de asistență socială	7.775	8.837	8.765	4.199
Activități cu semnificație socială	1.546	3.446	5.965	3.657
Total	56.544	86.051	91.137	41.817

Desfășurarea activităților de reintegrare socială se desfășoară pe baza ofertei de programe și activități.

b. Activitatea pe linia acordării recompenselor persoanelor private de libertate s-a desfășurat în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare, urmărindu-se menținerea relațiilor de familie a persoanei private de libertate, pregătirea reintegrării sociale a acestuia precum și motivarea pentru adoptarea unei conduite constant pozitive. În perioada 2012-2015 s-au acordat un număr de 7.060 recompense cu permisiunea de ieșire din penitenciar.

c. Pentru a contribui la menținerea legăturii cu familia, au fost amenajate 10 spații, în cadrul sectoarelor vizită de la nivelul unităților, anume amenajate și destinate întâlnirilor dintre deținuți și copii.

d. Întrucât prevederile legale nu făceau referire într-o manieră completă și suficient de sistematică la aspectele de cooperare și complementaritate în asigurarea asistenței acordate persoanelor private de libertate de personalul unităților penitenciare, alături de consilierii de probațiune sau de reprezentanții altor instituții, autorități publice centrale și locale, precum și ai organizațiilor neguvernamentale cu rol în asistența postdetenție, Guvernul României a aprobat Strategia Națională de Reintegrare Socială a Persoanelor Private de Libertate.

Putem spune din acest punct de vedere că s-a creat cadrul instituțional necesar reintegrării sociale a persoanelor private de libertate, evidențiind rolul activ pe care factorii instituționali și comunitari ar trebui să-l dobândească, printr-o acțiune convergentă, în raport cu dezideratul reintegrării sociale a persoanelor ce au antecedente penale.

e. Administrația Națională a Penitenciarelor a elaborat și a pus în aplicare Strategia de reducere a comportamentelor agresive în sistemul penitenciar, fiind în al doilea an de implementare.

f. În ceea ce privește folosirea la muncă a deținuților se remarcă o creștere atât a numărului de deținuților implicați, cât și o creștere a veniturilor realizate.

- Munca persoanelor condamnate în penitenciare se realizează:
- în regim de prestări de servicii pentru persoane fizice sau persoane juridice, în interiorul ori exteriorul penitenciarului;
  - în regie proprie;
  - pentru activități cu caracter gospodăresc necesare penitenciarului;
  - în caz de calamitate;
  - în caz de voluntariat;
  - în alte cazuri, în condițiile legii.

În cursul anului 2014, din efectivul mediu total existent în unitățile de detenție din sistemul Administrației Naționale a Penitenciarelor, au fost selecționate și repartizate la muncă, în medie, **8.532** persoane private de libertate.

Tot în cursul anului 2014 au fost folosiți la activități cu caracter gospodăresc în interesul locului de deținere, în medie, 4.742 deținuți, iar 342 deținuți au fost folosiți în medie la activități lucrative în regie proprie. De asemenea, a fost folosit la muncă pe bază de voluntariat un efectiv mediu de **58** deținuți.

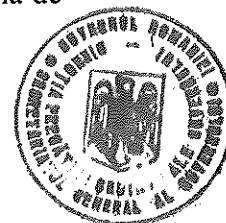
Situația folosirii la muncă a persoanelor private de libertate în perioada
2012 – 2015 (semestrul I)

Anul	Efectiv deținuți	Deținuți folosiți la muncă	Procent folosire la muncă	Venituri încasate
2012	31.817	8.054	25%	28.314.533
2013	33.434	7.848	23%	30.858.027
2014	30.156	8.532	28%	40.180.725
2015 (semestrul I)	28.297	8.161	29%	18.833.810

7. Măsuri privind îmbunătățirea asistenței medicale. Din punct de vedere al asistenței medicale, Administrația Națională a Penitenciarelor a acționat în direcția consolidării cadrului normativ, acoperirea deficitului de personal de specialitate precum și încheierea de protocoale cu institute și ONG care au ca obiect de activitate în domeniul sănătății, cuprinderea deținuților cu afecțiuni în programele naționale de sănătate, derularea unor activități de supraveghere a bolilor transmisibile, precum și de asigurare a unor condiții decente de igienă.

Astfel, în anul 2015 au fost luate următoarele măsuri:

- Încheierea la data de 12.01.2015, a protocolului de colaborare cu Institutul de Cercetare a Calității Vieții, care are ca obiectiv, efectuarea de studii și lucrări de cercetare, privind calitatea vieții persoanelor private de libertate aflate în custodia ANP - au fost efectuate deja vizite de lucru în P.Sp.Jilava, P.Jilava și P.Târgșor, primul studiu fiind elaborat în formă finală ;
- Preluarea începând cu februarie 2015, a asigurării tratamentului substitutiv cu metadonă, pentru deținuții foști consumatori de droguri, de către Programul Național de Sănătate Mintală, degrevând astfel bugetul ANP, care din anul 2011 asigura achiziția de metadonă;

- Încheierea la data de 16.07.2015, a Protocolului de colaborare cu Institutul Național de Diabet, Nutriție și Boli Metabolice "N.C. Paulescu" și vizează evaluarea de specialitate a persoanelor aflate în executarea unor pedepse privative de libertate, cu suspiciune sau confirmare de diabet zaharat și boli metabolice;

- Încheierea Protocolului de colaborare cu Alianța Pacienților Cronici din România, 25 iunie 2015 – în vederea realizării de proiecte și programe în domeniul sănătății;

- Încheierea Protocolului de colaborare cu Federația Asociațiilor Bolnavilor de Cancer, 25 iunie 2015 - în vederea elaborării unor politici de sănătate viabile și aplicabile la nivelul sistemului penitenciar;

- Colaborare cu Agenția Națională Antidrog, în vederea prevenirii afecțiunilor infecto-contagioase, în sistemul penitenciar, prin distribuirea a 400 de teste pentru HIV, Hepatită B și Hepatită C;

- Protocol de colaborare cu rețeaua de sănătate Regina Maria, în vederea susținerii sistemului penitenciar, având ca obiectiv colaborarea părților pentru realizarea demersurilor necesare pentru aplicarea proiectelor educative, de prevenție, diagnostic și tratament, de întraajutorare pe linie informațional-științifică, medicală, ce se adresează deopotrivă personalului angajat cât și persoanelor private de libertate;

- Preluarea activităților desfășurate de Unitatea de Implementare Programe prevenire Tuberculoză (UIP-TB) și elaborarea Proiectului de „Program Național de Control al Tuberculozei în Penitenciare”;

- Colaborare cu Agenția Națională Antidrog, în vederea realizării cursurilor de instruire privind acordarea asistenței medicale persoanelor aflate în program de metadonă, pentru asistenții și medicii din sistemul penitenciar – primele cursuri vor începe în ultima săptămână a lunii MAI;

PROGRAME DE SĂNĂTATE derulate în sistem

- Programul național de oncologie;
- Programul național de diabet zaharat;
- Programul național de suplere a funcției renale (dializă) pentru bolnavii cu insuficiență renală cronică;
- Programul național de boli cardio-vasculare;
- Programul național de tratament al bolnavilor cu tuberculoză;
- Programul național de sănătate mintală;
- Subprogramul de tratament al toxicodependențelor – administrare METADONĂ;
- Programul național de tratament al hepatitelor cronice de etiologie virală;
- Subprogramul de tratament și monitorizare a persoanelor cu infecție HIV/SIDA și tratamentul postexpunere;
- Programul național de boli venerice (în special sifilis);
- Programul național de glaucom.

Măsurile de îmbunătățire a activității de supraveghere a bolilor transmisibile

- În perioada 13.01. – 27.03.2014, urmare a protocolului încheiat între Administrația Națională a Penitenciarelor și Asociația Pacienților Cronici din România (APCR), s-a realizat în Penitenciarul Giurgiu testarea benevolă pentru depistarea infecției cu virusul hepatic C, atât a populației penitenciare cât și a personalului angajat. Din

totalul de 1.502 deținuți aflați în custodie și 399 cadre au fost realizate un număr de 1.127 testări (1.000 de deținuți – și 127 cadre). Din 1000 deținuți testați au fost depistați un număr de 302 deținuți cu virus hepatic C. Începând cu data de 24.04.2014, toți pacienții depistați pozitiv au fost evaluați în vederea intrării în Programul Național de Hepatite Cronice al Casei Naționale de Asigurări de Sănătate – C.N.A.S. și al Ministerului Sănătății.

- La data de 15.05.2014 Administrația Națională a Penitenciarelor în colaborare cu importanți parteneri străini (Pompidou Group, Qualify Just) a depus o scrisoare de intenție în vederea finanțării de către UNITAID, a activităților de prevenire și tratament pentru HIV/SIDA și TB în sistemul penitenciar românesc.

- De asemenea în luna mai 2014 Administrația Națională a penitenciarelor a devenit partener în cadrul proiectului " *Intervenția în criza suicidului în penitenciare*".

- *A fost elaborată* Decizia directorului general al Administrației Naționale a Penitenciarelor nr. 465 din 06.08.2015 privind informarea și educația persoanelor private de libertate privind căile de transmitere și modul de prevenire a unor boli infecto-contagioase (HIV/SIDA, hepatite virale).

- *A fost elaborată* Decizia directorului general al Administrației Naționale a Penitenciarelor nr. 464 din 06.08.2015 privind informarea și educația persoanelor private de libertate privind căile de transmitere și modul de prevenire a Tuberculozei pulmonare.

Măsuri pentru îmbunătățirea condițiilor de igienă

- ✓ a fost elaborat un grafic lunar pentru monitorizarea activitatilor igienico-sanitare din unitati (dezinfecție, dezinfecție, deratizare). În perioada mai - iunie 2014, au fost întreprinse acțiuni de curățeniei generală, sub denumirea „*CURĂȚENIA depinde de NOI. Să acționăm ÎMPREUNĂ!*” și de dezinfecție generală ca „*Acțiuni pentru SANATATE*”.

- ✓ a fost elaborat *Ghidul și Procedura privind supravegherea și controlul dăunătorilor în unitățile subordonate ANP*

- ✓ au fost elaborate metodologii *privind respectarea normelor de igiena si asigurarea/pastrarea curateniei in penitenciare - obligatie fundamentala a autoritatilor din unitatile ANP.*

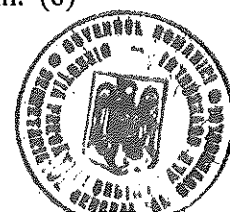
- ✓ Începând cu data de **05.03.2014**, au fost aprobate Normele de igienă privind mediul de viață carcerală. Normele au fost elaborate cu scopul de a asigura implementarea activităților și responsabilităților privind aplicarea normelor igienico-sanitare în unitățile penitenciare, norme obligatorii sub forma unui Îndrumar de reguli de igienă personală și colectivă pentru deținuți și a Noțiunilor elementare de efectuare a curățeniei și dezinfecției în vederea supravegherii aplicării și respectării unitare a normelor in vigoare

- ✓ Misiuni de verificări ale condițiilor igienico-sanitare din penitenciarele în primele 8 luni 2015: Galați, Brăila, Giurgiu, Colibași, Jilava, Craiova, Focșani, Poarta Albă.

II. Centrele de reținere și arest preventiv

La nivelul Inspectoratului General al Poliției Române, prin Serviciul Coordonare Centre de Reținere și Arestare Preventivă, se monitorizează zilnic gradul de ocupare al centrelor de reținere și arestare preventivă din subordinea Poliției Române și dinamica intrărilor/ieșirilor.

În vederea reducerii la minim a urmărilor negative create de fenomenul de suprapopulare și asigurării unui spațiu de viață de cel puțin 4 m² în celule comune pentru fiecare persoană privată de libertate, în conformitate cu prevederile art. 48 alin. (8)

raportat la art. 110 alin. (1), ambele din Legea 254/2013, au fost dispuse măsuri pentru transferarea unui nr. de 183 persoane private de libertate în alte centre de reținere și arestare preventivă, fără să fie afectată buna desfășurare a procesului penal.

Totodată, pentru limitarea perioadei de timp petrecute în centre, în urma mai multor întrevederi cu reprezentanții ANP, s-a stabilit ca, începând cu data de 24.03.2014, persoanele arestate preventiv aflate în custodia centrelor de reținere și arestare preventivă din subordinea Poliției Române, să fie transferate în unitățile subordonate ANP, imediat după trimiterea în judecată și verificarea legalității și temeiniciei măsurii preventive în procedură de cameră preliminară, conform prevederilor art. 348 alin. (2) raportat la art. 207 din Codul de procedură penală. Această măsură a condus la scurtarea perioadei în care persoanele arestate preventiv se află în custodia centrelor din subordinea Poliției Române, cu intervalul de timp necesar pentru desfășurarea procedurii de cameră preliminară (60 de zile, cf art. 343 Cpp).

